

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Windpark Oude Mol, Strijensas

Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport

27 augustus 2019 / projectnummer: 3270

1 Advies in het kort

Aanleiding

Windpark Oude Mol BV wil in de Mariapolder in de gemeente Hoeksche Waard vier turbines plaatsen met een rotordiameter van maximaal 162 meter en een tiphoogte van maximaal 210 meter. De zes windturbines die er nu staan, worden daarvoor eerst verwijderd. Voor het nieuwe park moet het bestemmingsplan worden aangepast en zijn vergunningen nodig. Voordat de gemeente hierover besluit, zijn de milieugevolgen onderzocht in een milieueffectrapport (MER). In dit advies spreekt de Commissie voor de milieueffectrapportage zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.¹

Wat laat het MER zien?

Het rapport beschrijft de milieugevolgen van vijf mogelijke opstellingen van vier of vijf turbines. De turbines staan in een (geknikte) lijn, op verschillende afstanden van de dijk langs het Hollands Diep en in één geval op de hoekpunten van een ruit. Verder zijn bij twee van de opstellingen de turbines iets groter dan bij de andere drie. Het rapport laat zien dat de opstellingen vooral van elkaar verschillen op de volgende punten: het aantal woningen dat hinder door geluid en slagschaduw ondervindt, de invloed op het landschap, de energieopbrengst en de omvang van het risico voor transportleidingen, wegen en de naastgelegen dijk. De ruitvormige opstelling veroorzaakt minder geluidhinder in de woonkern Strijensas dan de lijnopstellingen met turbines van gelijke grootte. Dat is omdat bij de ruitvormige opstelling de eerste turbine wat verder van de kern staat. Daarom is ervoor gekozen om in het ontwerpbestemmingsplan een (iets gedraaide) ruitvormige opstelling mogelijk te maken.

Hoe beoordeelt de Commissie het MER?

De milieugevolgen van de vijf alternatieven zijn overzichtelijk gepresenteerd in het hoofdrapport en goed onderbouwd in afzonderlijke bijlagen. Voorbeelden zijn de gevolgen voor de veiligheid en het landschap. Goed kaartmateriaal en talrijke foto's maken de bevindingen aanschouwelijk.

Op een beperkt aantal punten ontbreekt echter nog informatie. Zo is onzeker of de geluidnorm niet zal worden overschreden als wordt gekozen voor de grootste turbines die volgens het ontwerpbestemmingsplan mogelijk zijn. Ook zijn de (cumulatieve) gevolgen voor vogels en vleermuizen nog niet volledig beschreven. In beide gevallen gaat het om informatie die de zekerheid moet bieden dat het project aan alle wettelijke eisen zal voldoen. Verder is de samenvatting niet goed als zelfstandig document leesbaar. Zo wordt de betekenis van vermelde effecten niet toegelicht en staat er niet expliciet in de samenvatting dat de turbines die op grond van het plan mogelijk zijn, een grotere rotor hebben, iets hoger zijn en meer geluid maken dan de turbintypes die in de alternatievenvergelijking zijn beschouwd.

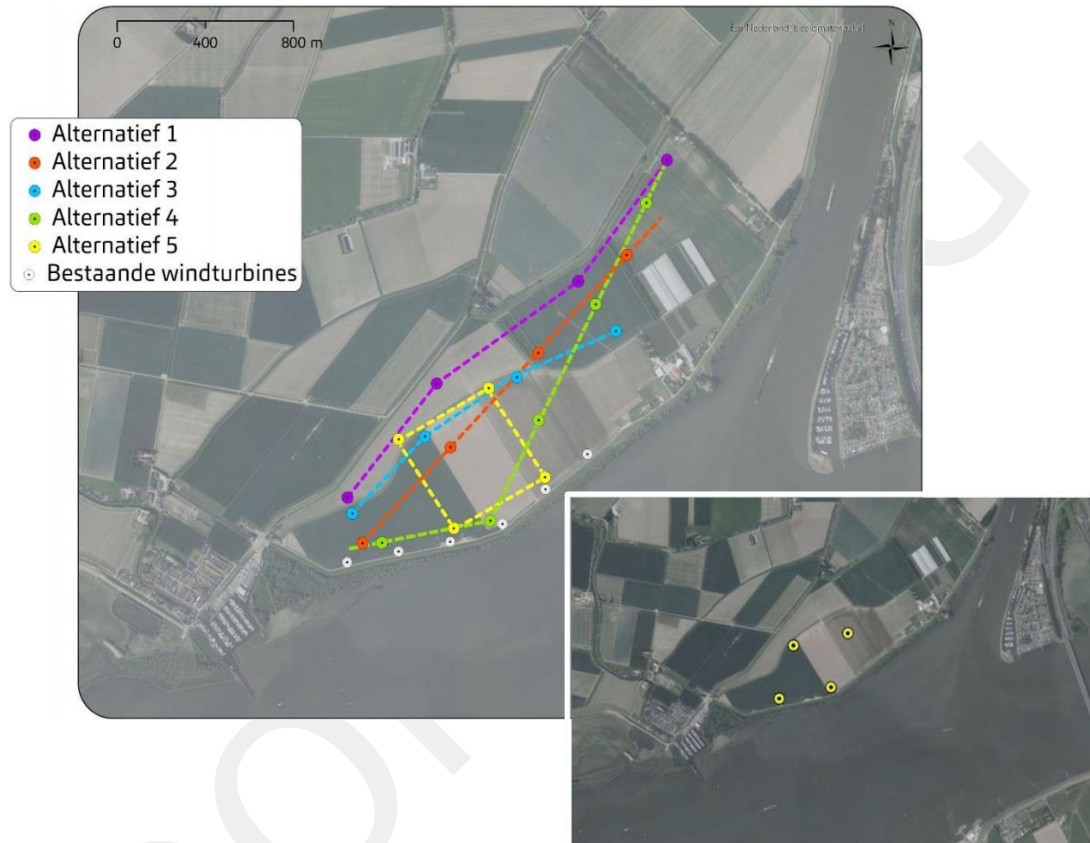
Samengevat signaleert de Commissie tekorten in:

- **de samenvatting van het MER;**
- **de berekening van de geluidbelasting bij woningen als de maximale mogelijkheden van het plan worden benut;**
- **de (cumulatieve) gevolgen van het windpark voor vogels en vleermuizen;**

¹ De Commissie heeft samen met het MER ook het ontwerpbestemmingsplan ontvangen.

- de gevolgen voor de natuur van de uitlaatgassen van de machines en voertuigen die bij het aanleggen van het windpark worden ingezet.

De Commissie adviseert om hierover meer informatie te geven in een aanvulling op het MER en pas daarna over het windpark te besluiten. De gemeente heeft aangegeven het advies over te nemen en het MER opnieuw aan de Commissie voor te leggen op het ogenblik dat het samen met het ontwerp-bestemmingsplan ter inzage wordt gelegd.

Figuur – Posities voor de zes bestaande windturbines en voor de vijf alternatieven (boven) en posities zoals in het bestemmingsplan vastgelegd (onder).

De Commissie merkt op dat planregel 3.3.3 van het bestemmingsplan moet worden verduidelijkt. Deze regel bepaalt dat een stilstandsvoorziening hinder door slagschaduw moet voorkomen bij woningen binnen een straal van 1,5 km rondom het windpark. Onduidelijk is of het hier gaat om een uitwerking van de norm uit het Activiteitenbesluit² of om een extra maatregel boven op de norm uit het besluit.³

In de rest van het advies licht de Commissie haar oordeel toe. Aan dit oordeel koppelt ze aanbevelingen. Sommige van die aanbevelingen zijn opgenomen in een tekstkader en andere niet. Staan ze in een kader dan is het uitvoeren ervan essentieel voor het volwaardig meewe-

² Zie hiervoor Art. 3.12 van de Activiteitenregeling Milieubeheer.

³ Is het eerste het geval, dan zou de afstand in de planregel gelijk moeten zijn aan 12 keer de rotordiameter van de grootste turbine die op grond van het plan wordt mogelijk gemaakt, namelijk: 12 maal 162 meter, oftewel bijna 2 kilometer. Is het laatste het geval, dan is het aan te bevelen om de maatregel specifiek te omschrijven.

gen van het milieubelang bij het besluit over het plan en de vergunningen. Is dit niet het geval dan zijn ze bedoeld om de kwaliteit van de besluitvorming — nu en in de toekomst — te verbeteren.

Achtergrond

Om windpark Oude Mol mogelijk te maken is een aanpassing van het bestemmingsplan nodig en moeten diverse vergunningen worden verleend. Voor de wijziging van het plan moet een MER worden opgesteld omdat de oprichting, wijziging of uitbreiding van een windturbinepark staat vermeld op de D-lijst van het Besluit milieueffectrapportage (D22.2). De initiatiefnemer, Windpark Oude Mol BV, kiest ervoor om een plan-/project-MER op te stellen, dat zowel aan de planwijziging als aan de te verlenen omgevingsvergunning en ontheffing ten grondslag kan liggen. De gemeenteraad van de gemeente Hoeksche Waard besluit over het inpassingsplan en is daarvoor bevoegd gezag.

Waarom een advies?

De onafhankelijke Commissie voor de milieueffectrapportage is bij wet ingesteld om te adviseren over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij schrijft dus niet het milieueffectrapport. Zij stelt voor ieder advies een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, zijn te vinden door nummer [3270](#) op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het oordeel

2.1 Samenvatting

Als de Commissie wordt gevraagd te adviseren over de inhoud van een op te stellen MER, benadrukt zij het belang van een samenvatting die zelfstandig leesbaar is en de essentiële informatie uit het MER bevat. De samenvatting van het MER voor windpark Oude Mol voldoet niet aan deze eis om de volgende redenen:

- De turbinekenmerken van het voorkeursalternatief (VKA) staan wel in het MER maar ontbreken in de samenvatting. De bovengrens van het VKA en van wat in het plan mogelijk wordt gemaakt, valt buiten de bandbreedte die in de alternatievenvergelijking is onderzocht. Volgens de Commissie had dit moeten worden vermeld. Er lijkt nu te worden gestreefd naar maximalisatie van het vermogen door een grotere rotordiameter en maximaal gebruik van de beschikbare geluidruimte en niet naar minimalisatie van de hinder bij een gegeven capaciteit.⁴ Het is belangrijk dat dit ook in de samenvatting expliciet wordt vermeld.
- De effectbeschrijving blijft in de samenvatting beperkt tot een tabel waarin ieder alternatief is gescoord op grond van verschillende criteria, zoals gevolgen voor de geluidhinder, voor archeologische waarden of voor het landschap. Een toelichting ontbreekt. Wat de criteria juist betekenen en wat de relevantie is van geconstateerde verschillen, wordt niet toegelicht. Zo zal voor de gemiddelde lezer niet duidelijk zijn wat het verschil is tussen relatieve en absolute geluid- of slagschaduweffecten en wat er is beoordeeld bij het criterium 'gezondheid'.

⁴ Zie hiervoor bladzijde 93 van het MER.

- Niet alleen de effecten van de alternatieven, maar ook die van de referentiesituatie zijn gescoord, zonder dit nader uit te leggen.⁵ Het is gebruikelijk om de effecten van de referentie met 'nul' te scoren.⁶ Relevant is immers wat het verschil is tussen het referentiepunt en de alternatieven. Als de effecten van de referentie met 'nul' waren gescoord, was onmiddellijk duidelijk geweest op welke punten de situatie beter wordt en waar slechter. Nu moet dit per criterium worden beredeneerd.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER een nieuwe samenvatting op te nemen waarin:

- de kenmerken van het VKA en de relatie tot de onderzochte alternatieven worden beschreven;
- de betekenis en het relatieve belang van de onderzochte effecten worden toegelicht.

Laat daarbij ook zien dat stelselmatig met 'nul' scoren van de referentie niet leidt tot andere conclusies over de effecten van de alternatieven.

2.2 Geluidbelasting bovengrens VKA

Zoals hiervoor is aangegeven (zie paragraaf 2.1), biedt het bestemmingsplan de mogelijkheid om binnen de beschikbare milieuruimte een zo groot mogelijk vermogen op te stellen. De grenzen die de wet aan de geluidbelasting en aan de slagschaduw stelt, zijn daarbij de beperkende factoren. Voor geluid blijkt dit uit figuur 35 op blz. 94 van het MER, waarin de ligging van woningen ten opzichte van de 42 en 47 dB(A) Lden-contouren is weergegeven. De 47 dB(A) Lden contour vormt de wettelijke bovengrens en enkele woningen liggen dicht bij die grens.

De Commissie constateert dat de contouren niet zijn berekend op basis van de meest recente windstatistieken, zoals is voorgeschreven in het reken- en meetvoorschrift in bijlage 4 bij de Activiteitenregeling milieubeheer.⁷ Gebruik van de meest actuele gegevens zal naar verwachting leiden tot iets hogere waarden. De Commissie vindt het essentieel dat op grond van de juiste gegevens de zekerheid wordt verkregen dat — al dan niet met maatregelen — wordt voldaan aan de wettelijke randvoorwaarden.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER de geluidbelasting bij woningen voor (de bandbreedte van) het VKA te berekenen op basis van de meest actuele windstatistieken van het KNMI (november 2018) en om aan te geven wat die resultaten betekenen voor de concrete uitwerking van het voornemen.

⁵ Dat is niet alleen zo voor de samenvatting, maar voor het gehele MER.

⁶ Daarmee wordt voorkomen dat ook de effecten van ontwikkelingen die los van dit project ('autonoom') plaatsvinden en die onderdeel van de referentiesituatie zijn, moeten worden beschreven en beoordeeld in het MER.

⁷ Iets vergelijkbaars is aan de orde bij de slagschaduwberekeningen. Op basis van de een meer recente dataset voor het meer nabijgelegen KNMI-weerstation in Rotterdam komt de Commissie op een circa 20% hogere slagschaduwduur. Omdat de toe te passen automatische stilstandsvoorziening uitgaat van werkelijk optredende zonneschijn om de slagschaduw tot de wettelijke grenswaarde te beperken, zal dit alleen beperkte consequenties hebben voor het uiteindelijke rendement van het windpark.

2.3 (Cumulatieve) gevolgen voor vogels en vleermuizen

In het deelrapport 'Natuurtoets Windpark Oude Mol' wordt gedetailleerd ingegaan op de gevolgen van het park voor natuurgebieden en soorten. De Commissie acht de gevolgen voor Natura 2000-gebieden en het NNN afdoende beschreven.

In het deelrapport wordt nog niet afdoende onderbouwd dat het gebruik van het park niet leidt tot significant negatieve effecten op vogels en vleermuizen. Het deelrapport stelt immers dat voor een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming de sterfte nog moet worden ingeschat, zodat duidelijk is of de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten al dan niet in het geding is.⁸ In het deelrapport wordt de verwachting uitgesproken dat dit niet het geval zal zijn, maar dit wordt niet nader onderbouwd. Voor een besluit over het plan moet zeker zijn dat het soortbeschermingsregime van de Wet natuurbescherming het plan niet in de weg staat. De beoordeling dient te worden gebaseerd op de gezamenlijke (cumulatieve) effecten van windpark Oude Mol en andere (geplande) windparken in de omgeving. Mochten de effecten te groot zijn, dan zijn maatregelen zoals een stilstandsvoorziening nodig om ze te verkleinen of op te heffen.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER de gevolgen voor de staat van instandhouding van relevante vogel- en vleermuissoorten te beschrijven uitgaande van de additionele cumulatieve sterfte ten opzichte van de natuurlijke sterfte. Bepaal ook eventuele verschillen tussen de onderzochte turbines. Bepaal ten slotte wat dit alles betekent voor de vormgeving van het voornemen.

2.4 Stikstofdepositie

De uitlaatgassen van de machines en voertuigen die bij het aanleggen van het park worden ingezet, bevatten stikstofverbindingen die na depositie schadelijk zijn voor de natuur. In bijlage 5 bij de toelichting op het ontwerpbestemmingsplan en bijlage 9 bij de toelichting op de omgevingsvergunning is berekend waar stikstof neerslaat. De berekeningen zijn uitgevoerd met het AERIUS-model. De uitkomst sluit niet uit dat er stikstofdepositie zal optreden in daarvoor gevoelige gebieden. Om te bepalen in hoeverre significante effecten op voorhand kunnen worden uitgesloten, zijn die resultaten getoetst aan de drempelwaarde uit het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Op 29 mei 2019 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State terzake uitgesproken dat met het hanteren van de drempelwaarde in het PAS niet is verzekerd dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast.⁹ Deze uitspraak heeft gevolgen voor het besluit over dit windpark, omdat nu niet meer kan worden verwezen naar de passende beoordeling die aan het PAS ten grondslag ligt voor wat betreft het effect van depositietoenames onder de grenswaarde.

⁸ Zie hiervoor hoofdstuk 7 van bijlage E bij het MER.

⁹ Zie o.a. overweging 33.3 uit de uitspraak 201600614/3/R2, 201600617/3/R2, 01600618/3/R2, 201600620/3/R2, 201600622/4/R2, 201600630/3/R2.

De Commissie is zich bewust van het feit dat de stikstofdepositie ten gevolge van het plan gering is¹⁰ en dat het park mede wordt gebouwd om de omvang van de emissies van CO₂ en andere luchtverontreinigende stoffen uit conventionele elektriciteitscentrales terug te dringen.¹¹ Toch is het nodig om — gegeven de juridische situatie die na 29 mei is ontstaan — te beschrijven in hoeverre stikstofemissies neerslaan in Natura 2000-gebieden en in dat geval te onderbouwen dat deze niet tot significant negatieve gevolgen leiden. Mochten dergelijke gevolgen wel optreden, dan moeten maatregelen worden onderzocht om ze te voorkomen. Dat kan bijvoorbeeld door na te gaan of de vermeden emissies aanwijsbaar aan dit project kunnen worden toegeschreven en daarmee de gevolgen van het project worden opgeheven.¹²

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER met een berekening¹³ en een ecologische onderbouwing te laten zien wat de tijdelijke stikstofemissies voor gevolgen hebben voor daarvoor gevoelige en overbelaste Natura 2000-gebieden. Geef aan wat de analyse betekent voor de uitvoerbaarheid van het project.

2.5 Effecten in de aanlegfase

Grondwaterbemaling

In het MER wordt vermeld dat tijdens het bouwen van de turbines mogelijk grondwaterbemaling nodig is.¹⁴ Voor zover de Commissie kan nagaan vindt de bemaling niet plaats in (de omgeving van) kwetsbare, grondwaterafhankelijke natuur. Ze adviseert om bij het besluit toe te lichten waarom de tijdelijke bemaling geen negatieve gevolgen heeft voor verdrogingsgevoelige agrarische natuurtypen.

Transportbewegingen

De Commissie vindt het belangrijk dat bij het besluit wordt aangegeven langs welke route de aan- en afvoer van machines en materialen zal plaatsvinden, waarom die route is gekozen en welke voorzieningen worden getroffen om de veiligheid te waarborgen en de hinder te minimaliseren.¹⁵

Circulariteit en duurzaamheid

Van een project dat beoogt bij te dragen aan een meer duurzame economie, mag worden verwacht dat er wordt gestreefd naar het behoud van de waarde van grondstoffen, onderdelen en producten. De Commissie adviseert dan ook om in de fase van de vergunningverlening na te gaan hoe bij het verwijderen van de nu aanwezige turbines met circulariteit rekening kan worden gehouden.

¹⁰ In bijlage 5 bij de toelichting op het ontwerpbestemmingsplan wordt de totale (vooral) NO_x-emissie in de aanlegfase ingeschat op minder dan 1,5 ton.

¹¹ In paragraaf 7.9 van het MER wordt de jaarlijkse reductie geschat op 35 tot 45 ton NO_x.

¹² De uitspraak van de Raad van State stelt namelijk dat maatregelen alleen als mitigerende maatregelen kunnen worden meegenomen, als deze niet al nodig zijn voor het behoud of het voorkomen van verslechtering of versterking van een gebied.

¹³ De Commissie adviseert om daarvoor de nieuwe versie van AERIUS te gebruiken, die binnenkort beschikbaar wordt gesteld.

¹⁴ Zie hiervoor paragraaf 7.5.3.2 op bladzijde 67.

¹⁵ Alleen in bijlage 5 bij de toelichting op het ontwerpbestemmingsplan staat nu informatie over een mogelijke route. Daarbij gaat het om een route gebruikt voor het berekenen van gevolgen van de stikstofemissies.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie om de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. Erik Koppen

dr. Johan Lembrechts (secretaris)

ing. Rob Vogel

ir. Harry Webers (voorzitter)

Besluiten waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Voor de wijziging van het bestemmingsplan en voor de omgevingsvergunning.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit D22.2, "wijziging of uitbreiding van een windturbinepark met een gezamenlijk vermogen van 15 MW of meer". Er is een gecombineerd plan-/project-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit

De gemeenteraad van de gemeente Hoeksche Waard besluit over het bestemmingsplan. Burgemeester en wethouders van deze gemeente besluiten over de omgevingsvergunning.

Initiatiefnemers

Burgemeester en wethouders van de gemeente Hoeksche Waard nemen het initiatief tot wijziging van het bestemmingsplan en Windpark Oude Mol BV is initiatiefnemer voor de omgevingsvergunning.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie brengt haar advies uit voorafgaand aan de zienswijzeprocedure en heeft bijgevolg geen zienswijzen kunnen betrekken bij haar advies.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3270](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

